УДК 343.973(477)

Р. С. Веприцький

ЕКОНОМІЧНІ НЕГАТИВНІ ЯВИЩА ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЗЛОЧИННІСТЬ

Розглянуто соціально негативні явища, які мають місце в економіці України, та їх вплив на стан злочинності. Проаналізовано причини й умови, що сприяють тінізації економіки та вчиненню злочинів, обумовлених цим процесом.

Ключові слова: економіка, злочинність, тіньовий сектор, суб'єкти господарювання, причини, умови.

Провідною системоутворюючою сферою суспільного життя залишається економіка. Умови життя населення, його життєдіяльність залежать від матеріального, продовольчого, фінансового та ідеологічного забезпечення. Захист конституційних прав і свобод людини та громадянина, законних інтересів суспільства і держави, протидія злочинності, зміцнення громадського порядку і безпеки обумовлюються економічним розвитком.

Соціальні негативні явища, які впливають на злочинність в Україні, вивчали такі відомі вчені-криміналісти: А. Ф. Зелінський, Л. М. Давиденко, О. М. Бандурка, О. М. Литвинов, А. П. Закалюк, В. Б. Харченко та інші. Вказані вчені зробили вагомий внесок у дослідження проблеми впливу соціальних негативних явищ на злочинність в Україні та в її окремих регіонах, але в сучасних умовах питання впливу соціальних негативних явищ на стан злочинності ще потребують додаткового аналізу.

Спроби реформувати економіку і модернізувати державне управління в Україні наштовхнулися на корпоративні інтереси і губилися в загальному суперечливому розвитку суспільства. Основною причиною неефективності суспільних перетворень стала споторена система політичної влади з домінуванням груп впливу і конкурентною боротьбою між ними, перетворенням державних органів на засіб отримання специфічної ренти. Неефективний характер організації влади спричинив вибух корупції, поширення тіньових і навіть кримінальних процесів в економіці й управлінні, спровокував фундаментальне руйнування ціннісної структури українського суспільства.

Неефективна структура і висока енергоємність промислового виробництва в Україні із зростанням цін на енергоносії істотно погіршували умови виробництва і вимусили підприємців шукати нелегальні, а часто і протиправні шляхи підвищення ефективності господарської діяльності. Не переймаючись пошуком резервів через технологічну модернізацію виробництва, у більшості галузей пішли по шляху підвищення цін, ухилення від сплати податків, випуску недоброякісної продукції.

© Веприцький Р. С., 2014

В період з 1999 р. на кінець 2013 р. індекс цін виробників промислової продукції виріс у 5,6 раза.

Наявність дефіциту поточного рахунку платіжного балансу, який в Україні зумовлюється від'ємним сальдо торгівлі товарами, потребує зовнішніх джерел його фінансування, доступ України до яких значно ускладнився під час світової фінансової кризи. Так, якщо у січні 2008 р. в Україні від'ємне сальдо рахунку поточних операцій у розмірі 7258 млн доларів США покривалося завдяки позитивному балансу рахунку операцій з капіталом та фінансових операцій, який становив 12140 млн доларів США, то за той же період 2009 р. обидва баланси стали від'ємними і становили 1218 та 7014 млн доларів США відповідно. Оскільки у 2013 р. виплати України зовнішньому сектору по фінансовому рахунку відчутно перевищили надходження, джерелом покриття дефіциту поточного рахунку стали міжнародні запозичення.

Економічна криза вплинула й на різке погіршення фінансових результатів українських підприємств та зменшення частки прибуткових підприємств із 62,0 % у 2001 р. до 54,4 % у 2010 р.

Особливо це мало вплив на підприємства у будівництві, де протягом січня – грудня 2013 р. 57,5 % від загальної кількості підприємств працювало збитково, у наданні комунальних та індивідуальних послуг, у сфері культури та спорту така частка становила 52,4 %, на транспорті та в зв'язку – 50,4 %, у промисловості – 49,3 % [1]. Вказані негативні тенденції залишаються і в поточному році.

Основними негативними чинниками, що визначають низхідні тенденції в реальному секторі економіки України в період подолання наслідків економічної кризи, є:

– звуження попиту на ринках торговельних партнерів у зв'язку з відчутним уповільненням економічної активності;

– зростання вартості фінансування із зовнішніх джерел та ускладнення доступу до них;

– відчутне погіршення умов торгівлі, зумовлене низьким рівнем диверсифікації товарної та географічної структури експорту;

– зниження сукупного попиту на внутрішньому ринку;

– погіршення фінансових результатів діяльності підприємств і, як наслідок, падіння їх платоспроможності;

– зростання витрат на основні складові собівартості;

– ускладнення умов на кредитних ринках, включаючи обіговий капітал, фінансування торговельних операцій та довгострокових інвестицій;

– підвищення валютних ризиків та невизначеності, зумовленої девальваційними очікуваннями.

Чинники, що зумовлювали ризики для стабілізації розвитку реального сектора України у 2009–2012 рр.:

– подальше погіршення умов доступу до зовнішніх джерел фінансування[1], що обумовлює ризик фінансування дефіциту поточного рахунку платіжного балансу, в тому числі критичного та інвестиційного імпорту в цілому та в наступних роках;

– збереження невигідних для нашої країни умов торгівлі та загострення конкуренції на зовнішніх ринках;

– технологічно відстала структура промислового виробництва: переважають види діяльності з низьким і середнім технологічним рівнем виробництва, які дають майже 4/5 загального обсягу реалізованої продукції; низька продуктивність праці та зростаючі затрати праці на одиницю продукції;

– нестійкість темпів промислової динаміки та міжгалузева нерівність зростання, неефективна структура та висока енергоємність промислового виробництва;

– домінуючі в економіці девальваційні очікування за наявності курсової політики є стимулюючим чинником для ввезення товарів як кінцевого, так і проміжного споживання, а також інвестиційного імпорту, що за наявності структури реального сектора спричинятиме загострення дисбалансів на внутрішньому ринку;

– значним, враховуючи високий рівень залежності української економіки від імпорту, є вплив зростання цін на нього на посилення інфляційних процесів. Негативний ефект посилюватиметься зниженням якості та скороченням асортименту продукції, що пропонується на внутрішньому ринку, а також погіршенням загального рівня конкуренції на ньому.

Загалом національна економіка, насамперед промисловість, залишається технологічно відсталою, інституційно нерозвиненою, неефективною за соціально-економічними критеріями виробничо-господарською системою, яка є надто вразливою щодо кон`юнктурних коливань (внутрішнього та зовнішнього походження), із значними загрозами негативного впливу на загальний соціально-економічний розвиток та національну безпеку країни у середньо-та довгостроковій перспективі.

Серед соціально-економічних наслідків тенденцій, що спостерігаються в економіці на нинішньому етапі і впливають на стан правопорядку в державі, слід вважати:

[1] Проведене фахівцями МВФ у співпраці з банківськими асоціаціями дослідження свідчить про те, що з кінця 2007 р. спостерігається тенденція щодо відчутного зростання витрат, пов'язаних з фінансуванням торгівлі, а також у деяких випадках скорочення доступу до відповідних ресурсів на ринках, що формуються. Україна в той час названа серед країн, стосовно яких банками застосовуються жорсткіші вимоги до кредитування у зв'язку з ризиком банкрутства, що спричиняє його здороження та ускладнення доступу (Thomas Dorsey. Trade Finance Stumbles // Finance & Development. March 2009, IMF).

– погіршення у сфері зайнятості та доходів працюючих і, як наслідок, звуження платоспроможного попиту на внутрішньому ринку;

– формування інфляційного потенціалу внаслідок звуження власного виробництва (пропозиції) на ринку промислових товарів і послуг;

– подальше згортання інвестиційно-інноваційної діяльності та зниження інвестиційної привабливості національної економіки в цілому і промисловості зокрема;

– витіснення національного виробника з таких важливих сегментів внутрішнього ринку промислової продукції, як інвестиційний та соціальний;

– зростання технологічної залежності національної економіки, і самої промисловості зокрема, від імпорту товарів і послуг;

– втрата можливостей ефективної участі у сучасному міжнародному поділі праці, що формується, та в інтеграційних процесах і структурах світової економіки на паритетних взаємовигідних засадах.

Зазначене свідчить про те, що державна промислова політика впродовж десяти останніх років виявилася неефективною, з огляду на нові внутрішні реалії та провідні тенденції розвитку світової економічної системи. Актуальним є оновлення механізмів її формування і реалізації, які б враховували глобальні виклики й чинники та водночас були добре адаптованими до національних соціально-економічних умов.

Формування соціально-економічних відносин в Україні призвело лише до зміни структури народного господарства, форм власності та розподілу національного багатства, але при цьому держава втратила можливості реального управління економікою, оскільки значна частина економічної діяльності набула неофіційного характеру і не підпадає під дію державно-правових регуляторів. Зміни в системі соціально-економічних відносин в Україні зумовлюють глибокі перетворення всього комплексу розподілу валового національного продукту і формування доходів населення.

Проблеми неефективного реформування суспільного життя в Україні породили тіньову економіку – неконтрольоване державою виробництво, розподіл, обмін і споживання товарно-матеріальних цінностей і послуг, приховування від органів державного управління й громадськості соціально-економічних відносин між окремими громадянами та соціальними групами [2, с. 80]. Тіньова економіка, попри заходів протидії з боку держави, залишається гострою проблемою корумпованості, наркобізнесу, проституції, нелегального виробництва продукції, приховування прибутків, фіктивних договорів і фінансових операцій. Вона є найбільш потенційним фактором економічної злочинності в регіонах, оскільки недосконалість державного управління економікою, неефективна податкова політика,

нестабільне законодавство, адміністративний прес органів виконавчої влади і правоохоронних органів відлякують конкретних підприємців від легалізації і примушують їх переводити всій бізнес у тінь.

Тіньова економіка, за оцінками Міністерства економіки України, становить складає близько 40 % [3]. Високий рівень тіньового сектора економіки є не тільки підґрунтям економічної злочинності, але й серйозною загрозою для національної безпеки країни, оскільки порушує систему наповнення державного і місцевих бюджетів, поглиблює майнове розшарування населення, що стає загрозливим для економічної та соціальної безпеки як окремих громадян, так і окремих соціальних прошарків українського народу, деформує політичне і суспільне життя країни. При цьому тіньова економіка спрямована не тільки на тіньові доходи, але й на формування тіньової влади, тіньової політики, тіньового «правосуддя».

Зокрема, В. М. Попович під тіньовими доходами розуміє доходи у грошовій формі, отримані з соціальнонейтральних чи соціальнопозитивних джерел неформального сектора, не прихованих і не оподаткованих державою видів економічної діяльності та з соціальнонегативних джерел підпільного сектора тіньової економіки [4, с. 133].

Обмеження економічної діяльності суб'єктів господарювання, їх правова незахищеність, потужний податковий прес, утиски, протидія та вимагання з боку посадових осіб державного апарату, правовий нігілізм, втрата моральних і етичних цінностей, які лежать в основі поваги до приватної власності, виступають основними мотивами тіньової економіки.

Досліджуючи розподіл доходів та причини бідності у перехідних економіках, Н. М. Холод називає тіньову економіку неспостережуваною, яка містить підпільну, неформальну, нелегальну та іншу діяльність, що неврахована у національних рахунках унаслідок недосконалості програми збирання основних даних про доходи [5].

Підпільна виробнича діяльність є легальною, однак свідомо прихована від державних органів з метою уникнення сплати податків та інших обов'язкових платежів. Неформальна діяльність фактично є легальною та характеризується низьким рівнем організації праці з недотриманням вимог охорони праці, безпеки виробництва, з незначним поділом праці і капіталу або без такого поділу при відсутності державного чи суспільного контролю за виробництвом і якістю продукції. Така виробнича діяльність функціонує на основі неофіційних взаємовідносин і не забезпечується трудовим договором, контрактом чи іншими офіційними угодами. Суб'єкти неформальної господарської діяльності виплачують заробітну плату, як правило, «в конвертах». Нелегальна виробнича діяльність законом заборонена чи стає такою, коли особа провадить її без спеціального дозволу, зокрема: виробництво, імпорт, продаж наркотиків,

організація будинків розпусти і проституція, продаж крадених речей, контрабанда товарів, торгівля зброєю, торгівля людьми та інші протиправні дії.

Тіньові доходи від тіньової економіки реалізуються шляхом застосування кримінальних способів і адміністративних правопорушень, серед яких:

– приховування тіньових доходів шляхом нелегального вилучення з обігу різниці між офіційними і реальними цінами на товари і послуги;

– корупційні дії;

– випуск і реалізація неврахованої продукції та надання неврахованих послуг;

– кримінальний промисел (рекет, наркобізнес, проституція, розкрадання, рейдерство та грабіж);

– нелегальні валютні та зовнішньоекономічні операції (контрабанда);

– нелегальний експорт капіталів;

– фінансове шахрайство;

– незаконна приватизація державної власності;

– дрібні розкрадання на державних, акціонерних і колективних підприємствах [6].

Враховуючи специфіку тіньових доходів та способи їх отримання, І. В. Озерський вважає, що одержують їх шляхом ухилення від оподаткування [7, с. 28–29]. Тіньові доходи формуються в системі тіньової економіки як кримінального так і некримінального характеру. Зокрема, Ю. П. Майданевич та Е. А. Хаірова [8], І. О. Портанчук [9] указують на два напрями ухилення від сплати податків в Україні, а саме:

а) пов'язаний з кримінальною діяльністю або використанням незаконних методів приховування доходів: фабрикування та завищення витрат, шахрайство і підробка документів, підкуп державних посадових осіб тощо;

б) легальний, що базується на використанні прогалин у податковому законодавстві. Таке ухилення не є протиправним діянням, оскільки чинне податкове законодавство не забороняє такі дії.

Обсяг тіньового сектора України, за даними колишньої Державної податкової служби, в 2011 р. становив, як мінімум, 350 млрд грн, з яких 170 млрд грн складала, зокрема, зарплата в «конвертах», 100 млрд грн – доходи власників активів виведення безготівкових коштів у готівкову форму або інвалютні рахунки в іноземних банках, 35 млрд грн – неофіційні платежі, 45 млрд грн – основні засоби, матеріальні ресурси і послуги тіньового сектора [10].

Система оподаткування в Україні побудована таким чином, що між державою в особі її податкових та інших контролюючих органів і платників податків відсутні партнерські відносини, натомість

існує постійне протиріччя, що призводить до конфліктних ситуацій і судового чи адміністративного порядку їх розв'язання. Прикладом може бути розгляд справ у судах та скарг платників податків у Харківській області, коли впродовж одного року в судах розглядалися тисячі справ на мільярди гривень за позовами платників податків і тисячі справ за позовами податкових органів до платників податків.

Протягом 2012 р. в судах різних інстанцій розглядалось:

– 4213 справ на суму 10,4 млрд грн *за позовами платників податків до ОДПС*, із яких 1163 (26,7 %) справи 2012 р. на 3,7 млрд грн (35,29 %), решта – залишок з попередніх років;

– 4875 справ на суму 6,2 млрд грн *за позовами органів ДПС*, у т. ч. 650 справ на суму 2,4 млрд грн – про визнання боржників банкрутами (з них 92 справи 2012 р. на 304,9 млрд грн).

У цілому з усіх категорій справ, розглянутих у 2012 р., на користь ОДПС вирішено 3370 справ (у т. ч. немайнові спори) на суму 3,4 млрд грн, що складає 81,9 % кількості та 68,9 % суми розглянутих судами справ, з них у 2805 справах (62,1 %) на суму 1,3 млрд грн (24,9 %) провадження закінчено (винесено остаточні рішення).

На користь платників податків за 2012 р. вирішено 745 справ на суму 1,7 млрд грн (або 18,1 % кількості на 26,6 % суми розглянутих справ), з них у 238 справах на суму 550,1 млн грн провадження закінчено (винесено остаточні рішення), залишок знаходиться на оскарженні.

Таким чином, на користь ОДПС було вирішено на 2625 справ та на 2,04 млрд грн більше, ніж на користь платників податків.

Органами податкової служби Міністерства доходів і зборів України в Харківській області контролюються за станом на 01.01.2013 12 972 платники податку на додану вартість. У 2012 р. проведено 603 планові перевірки та 2119 позапланових перевірок, донараховано за результатами планових і позапланових перевірок 296,4 млн грн, з яких 262,4 млн грн надійшло у бюджет.

Станом на 01.01.2013 в судах будь-яких інстанцій знаходилось 9088 справ, з яких у минулих роках провадження було порушено в 5442 справах, у звітному періоді – у 3646 справах. На користь податкових органів у 2012 р. було винесено 2806 остаточних рішень на суму 1 млрд 340,5 млн грн, на користь платників податків було вирішено 745 справ на суму 1 млрд 672,4 млн грн, із них закінчено остаточним рішенням 238 справ на суму 550 млн 125,6 тис. грн[1]. Як бачимо, взаємовідносини органів податкової служби і платників податків у Харківській області далекі від партнерських,

[1] Статистичні дані взято із Інформації Управління правової роботи Головного управління Міністерства доходів і зборів України в Харківській області про результати контрольно-перевірочної роботи за 2012 рік.

а скоріш за все є конфліктними. Значна частина спорів вирішується судом на користь платників податків, що говорить про те, що рішення податкових органів про додаткові нарахування, про штрафні санкції й інші форми податкового тиску не завжди є правомірними та обґрунтованими і характеризуються відсутністю компромісів між державою і платниками податків. Подібна практика адміністративного тиску спонукає частину суб'єктів господарювання, потенційних платників податку переходити в тіньовий сектор. Тіньова економіка значною мірою пов'язана з об`єктивною реакцією суб'єктів господарювання і платників податку на втрату державою можливостей ефективно управляти економічним процесом, з необхідністю компенсації соціального захисту, якого вони не отримують від держави, пошуком шляхів самозбереження і виживання в умовах тотального податкового тиску.

Тіньові доходи формуються у процесі тіньової діяльності як кримінального, так і некримінального характеру. Кримінальний сектор характеризується умовним уникненням оподаткування, офіційним чи неофіційним перерозподілом продуктів виробництва, незаконним використанням державних, насамперед бюджетних, коштів, присвоєнням прибутку від реалізації товару, надання послуг, крадіжок, шахрайства, рекету і рейдерства, наркобізнесу, контрабанди й інших форм кримінальної діяльності.

Напівлегальний сектор в основному пов'язаний з безпосередньою діяльністю з виробництва товарів, надання послуг суб'єктом господарювання і використанням отриманих коштів на особисті потреби. Така діяльність практично носить відкритий характер і не завжди врегульована нормами права.

Вивчення матеріалів кримінальних проваджень і адміністративних справ у сфері податкових правовідносин у Харківській області, проведене автором статей, показує, що існує кілька способів ухилення від сплати податків, які можна згрупувати в такі види:

– уникнення сплати податку на додану вартість з використанням прогалин в законі;

– укладення фіктивних контрактів між суб`єктами господарювання;

– невідображення в бухгалтерських документах повністю всіх фінансово-господарських операцій;

– випуск необлікованої, так званої «лівої», продукції;

– виплата заробітної плати «в конвертах»;

– нелегальна економічна діяльність поза правовим полем і ухилення від сплати податків;

– корупція у сфері реалізації господарських відносин.

На ґрунті несплати податків, створення фіктивних фірм, подвійної бухгалтерії, заборгованості з виплати заробітної плати, обов'язкових платежів до Пенсійного фонду і Фонду соціального

страхування, тільки в Харківській області в 2012 р. було порушено 786 кримінальних проваджень, а в Україні – 5487.

Тіньова економіка є головним фактором у системі економічної злочинності. Для протидії цьому фактору необхідно скоротити криміналізований податок на додану вартість з нинішніх 17 % до 9–10 %, усунувши при цьому значну частину пільговиків, діяльність яких таким податком не обкладається. Замість податку на додану вартість треба ввести податок з товарообігу зі ставкою 1–2 %. В разі такої заміни доведеться платити не стільки за різницю між «вхідною» і «вихідною» вартістю, скільки за те, як багато платник податку може купити товару чи послуг. Чим більший оборот, тим більше потрібно платити.

Скорочення податку на додану вартість дозволило б вивести економіку із застою, стимулювавши її розвиток. Українська економіка опинилась би у більш привабливих умовах, ніж економіки сусідніх країн, тим самим відкривши додаткові умови для інвестицій.

Зменшення податкового тиску на добросовісних платників податку підняло б їх конкурентоздатність, оскільки сприяло б зниженню ціни на їхню продукцію, суттєвому скороченню обсягів тіньової економіки. Підприємцям буде вигідніше працювати чесно, ніж зловживати законом, роздавати хабарі, вести подвійну бухгалтерію, придумувати схему ухилення від сплати податків. Учасники тіньового сектора не зможуть обійти податок з обороту, як вдавалось їм ігнорувати податок на додану вартість.

У разі надходження товару в будь-якому випадку податок з обороту необхідно буде платити, при цьому він залежатиме лише від реальної вартості та обсягів цього товару. Якщо окремі гравці тіньового ринку не вийдуть із тіні, їм доведеться покинути ринок, оскільки їхня діяльність стане збитковою. Зниження податку на додану вартість і введення податку з обороту усуне посередників у бізнесі, які живуть лише за рахунок купівлі і перепродажу товару за принципом «купи дешевше, продай дорожче». Введення податку з обороту спростить адміністрування податків, усіх товаровиробників поставить в однакові умови діяльності, допоможе заробляти безпосереднім виробникам сировини і товарів.

Реалізація вказаних пропозицій стане потужним механізмом протидії тіньовій економіці, а значить і профілактикою економічної злочинності в регіонах.

Економіка – найважливіша суспільна сфера, в якій здійснюється діяльність, життєво необхідна для існування суспільства. Саме сфера економіки є визначальною для всіх інших сфер суспільного життя, і в цьому плані злочини у сфері економіки шкодять не тільки економічним інтересам суспільства, а й не обходять інші галузі – соціальне забезпечення населення, культурну й духовну сферу суспільного життя, розвиток освіти і науки, охорони здоров'я. Підриваючи

основи економіки, завдаючи збитків, злочини економічної спрямованості спричиняють зменшення надходжень до бюджету як державного, так і місцевих, зменшення матеріальної бази суспільства.

Економічна діяльність, як зазначав А. П. Закалюк, завжди має матеріально-економічний інтерес, але набуває ознаки протизаконної, зокрема кримінально караної, корисливої, у разі використання суспільно неприйнятого та його вищого ступеня – суспільно небезпечного способу її задоволення (досягнення) [11, с. 99].

Специфічною ознакою злочинів у сфері економіки є їх спрямування проти існуючих легальних економічних відносин. Злочинці переслідують власну економічну мету, вчиняючи злочини, спрямовані проти суспільної економіки.

На думку О. М. Яковлева, економічні злочини – це корисливі майнові злочини, які вчиняються у сфері економіки, мають предметом посягання власність і порядок управління народним господарством та вчиняються особами, які мають соціальні позиції в структурі економіки та виконують повноваження, пов`язані з цими позиціями [12, с. 50–53].

Інший російський фахівець – відомий вчений-кримінолог В. В. Лунєєв зазначав, що економічні злочини як частина корисливої злочинності відзначаються рисами, пов'язаними з економічними відносинами, та оскільки останні здійснюються у різних суспільних сферах виробничої, службової, інформаційної й іншої діяльності, то і злочини економічного характеру, відповідно, вчиняються у зазначених сферах [13, с. 255–257].

У сучасних умовах розбалансованості соціально-політичної ситуації, тривалого кризового стану економіки злочини у сфері економічної діяльності набули особливого поширення. Крадіжки, хабарництво, корупція, спекуляція, незаконні операції у сфері зовнішньоекономічної діяльності та інші уразили практично всі галузі економіки всіх регіонів України. Найбільш значне зростання злочинних посягань спостерігається на тих ділянках економіки, які займаються задоволенням життєво важливих потреб населення, зокрема в житлово-комунальному господарстві, у сфері охорони здоров`я, освіти, у бюджетних сферах, у тендерних закупках [14].

Удосконалення податкової політики у сфері господарської діяльності має завданням усунення причин і умов, запобігання вчиненню економічних злочинів.

Список використаних джерел: **1.** Аналітичний огляд «Оцінка стану платіжного балансу України (за попередніми даними)» : від 15.01.2014 / Нац. банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: http://www.bank.gov.ua. **2.** Городецька Т. Е. Тіньові джерела доходів населення України в умовах відкритої економіки / Т. Е. Городецька // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2013. – № 2. – С. 80–86. **3.** Тіньова економіка в Україні становить близько 40 % – оцінка Мінекономіки // Gazeta.ua. – 28 трав. 2013 р.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.ua/articles/economics/_tinova-ekonomika-v-ukrayini-stanovit-blizko-40-ocinka-minekonomiki/499355. **4.** Попович В. М. Економіко-кримінологічна теорія детінізації економіки : монографія / В. М. Попович. – Ірпінь : Акад. держ. податк. служби України, 2001. – 523 с. **5.** Холод Н. М. Розподіл доходів та бідність у перехідних економіках : монографія / Н. М. Холод. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2009. – 442 с. **6.** Бордюк В. Оцінка масштабів тіньової економіки та її вплив на динаміку макроскопічних показників / Бордюк В., Турчинов О., Приходько Т. // Економіка України. – 1996. – № 11. – С. 4–16. **7.** Озерський І. В. Тіньовий сегмент економіки / І. В. Озерський // Економіка. Фінанси. Право. – 2005. – № 1. – С. 28–31. **8.** Майданевич Ю. П. Изучение проблем и причин тенизации экономики Украины [Електронний ресурс] / Майданевич Ю. П., Хаирова Э. А. – Режим доступу: http://repository.crimea.edu/jspui/bitstream/123456789/9490/1/knp128_18-21.pdf. **9.** Портанчук І. О. Економічні реформи і «тіньова» економіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://storage.library.opu.ua/online/periodic/opu_99_1/7_2.htm. **10.** ДПСУ: «Обсяг тіньового сектора економіки складає не менше 350 млрд на рік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rbc.ua/ukr/top/economic/gnsu-obem-tenevogo-sektora-ekonomiki-sostavlyaet-ne-menee-19082012162000. **11.** Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології : у 3 кн. Кн. 2 : Кримінологічна характеристика та запобігання вчиненню окремих видів злочинів / А. П. Закалюк. – Київ : Ін Юре, 2007. – 712 с. **12.** Яковлев А. М. Социология экономической преступности : монография / А. М. Яковлев. – М. : Наука, 1988. – 254 с. **13.** Лунеев В. В. Преступность XX века. Мировые, региональные и российские тенденции: мировой криминологический анализ / В. В. Лунеев. – М. : Норма, 1997. – 525 с. **14.** Веприцький Р. С. До деяких питань визначення економічної злочинності та протидії їй / Р. С. Веприцький // Європейські перспективи. – 2013. – № 6. – С. 95–98.

Надійшла до редколегії 13.06.2014

Веприцкий Р. С. Экономические негативные процессы и их влияние на преступность

Рассмотрены социально негативные явления, имеющие место в экономике Украины, и их влияние на состояние преступности. Проанализированы причины и условия, способствующие тенизации экономики и совершению преступлений, обусловленных этим процессом.

Ключевые слова: экономика, преступность, теневой сектор, субъекты хозяйствования, причины, условия.

Veprytskyi R. S. Economic negative processes and their influence on criminality

The socially negative phenomena, taking place in the economy of Ukraine, and their influence on the state of criminality, are considered. Reasons and terms,

assisting shadowing of economy and committing crime, conditioned by this process, are analysed.

Keywords: economy, criminality, shadow sector, subjects of management, reasons, conditions.